NATUURVRIENDELIJKE OEVER ERASMUSGRACHT

AMSTERDAM NIEUW-WEST

14-03-2025

COPIJN LANDSCHAPSARCHITECTEN
030 26 44 333 | WWW.COPIJN.NL

NATUURVRIENDELIJKE OEVER ERASMUSGRACHT

PROJECT

Natuurvriendelijke oever Erasmusgracht

Amsterdam Nieuw-West

PROJECTNUMMER

T25-1331

FASE

Schetsontwerp

DATUMma

maart 2025

TEAM

Ronald Verheul

Projectleider

Sander Gorter

Landschapsontwerper

Julia Passchier

Landschapsontwerper

Martien van Diest

Technisch ontwerper

LOCATIE EN OPGAVE

AANLEIDING

De gemeente Amsterdam werkt aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het versterken van de biodiversiteit in de watergangen van stadsdeel Nieuw-West. Door de aanleg van natuurlijke oevers worden drie belangrijke doelen nagestreefd: het verbeteren van de waterkwaliteit, het bevorderen van de biodiversiteit in en langs het water en het creëren van een aantrekkelijke leefomgeving voor mens en dier.

In lijn met deze ambities is het plan ontstaan om een ecologische oever te realiseren aan de Erasmusgracht. Vanuit het project Nieuwe Groene Plekken is het de oever tussen de A10 en het spoor als geschikte locatie geïdentificeerd. Dit gebied biedt de unieke kans om een ecologische oever te ontwikkelen midden in een stedelijke omgeving.

DOEL

In deze rapportage presenteren we voorstellen voor de herinrichting van de oever langs de Erasmusgracht. We hanteren hierbij het concept van ‘zuiverende grachten’, waarbij een natuurlijk zuiveringssysteem wordt gecreëerd dat meerdere functies vervult. Dit systeem draagt bij aan het afvangen van overtollige nutriënten, bevordert de biodiversiteit door een leefomgeving te bieden voor planten en dieren, en verhoogt tegelijkertijd de belevingswaarde voor omwonenden.Het streefbeeld is een bloem- en soortenrijke zone.

LOCATIE

In de huidige situatie ligt het opgavengebied tussen het Erasmuspark en het Gerbrandypark en het zou kunnen worden gezien als een ecologische verbindingszone tussen deze twee parken. Binnen het project Zuiverende Grachten is reeds een ontwerp opgesteld voor de oever langs het Gerbrandypark.

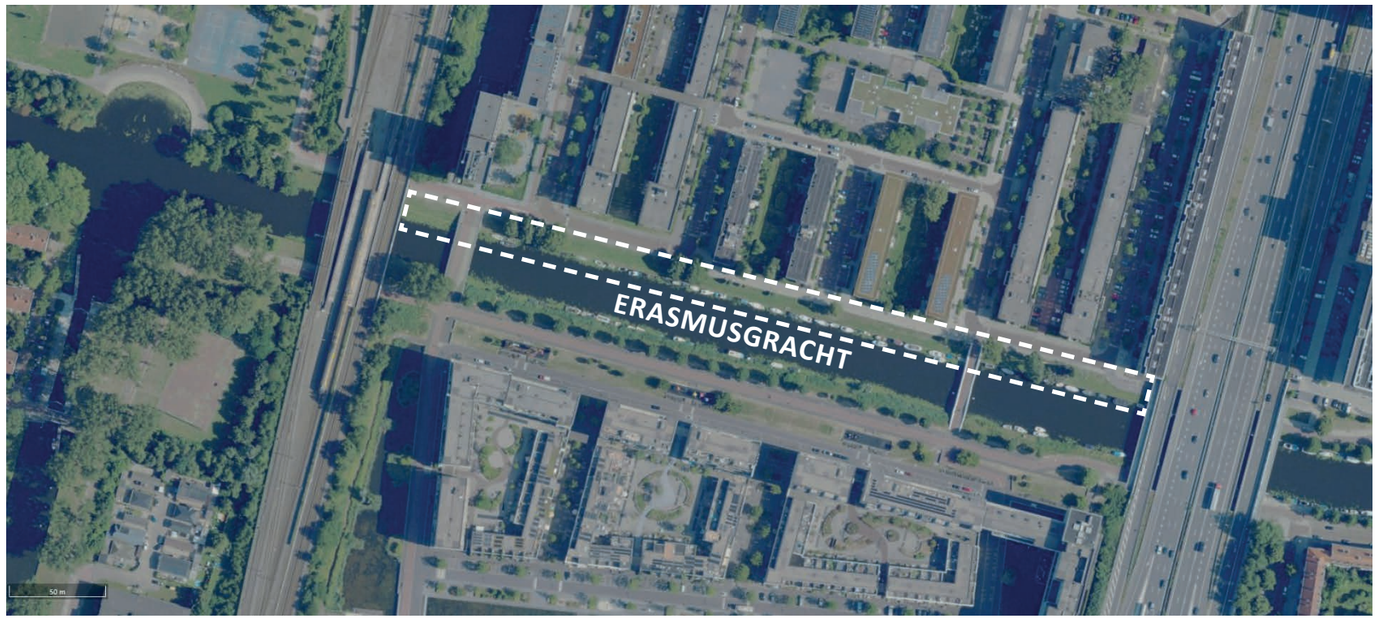

Projectlocatie

Impressie huidige situatie oever Erasmusgracht, zomer- en winterbeeld

UITGANGSPUNTEN

HET AUP
Belangrijk gegeven is dat dit deel van de Erasmusgracht een ‘oerstukje’ AUP is- Bos en Lommer 1935. Het is onderdeel van een belangrijk stedenbouwkundig plan en ensemble en de strakke gemetselde kademuren en lange waterlijnen van de gracht horen daarbij. Het is van belang deze bijzondere cultuurhistorische kwaliteit te behouden.

DIVERSE FUNCTIES
Een ecologische oever dient de biodiversiteit en de waterkwaliteit en in dit geval is het een eerste deel van een groene verbinding tussen het Erasmuspark en het Gerbrandypark.

Er zijn echter meerdere afwegingen die tegen het licht gehouden moeten worden, zoals de verblijfskwaliteit van een kade als deze. De brede groene gazonzone is aantrekkelijk voor verblijf en een geliefde picknickplek. Er zijn maar weinig van deze plekken in de stad, waar je met een bootje kan aanmeren en kan picknicken. Er liggen bovendien vele bootjes aan de kade en met een ecologische oever hebben die geen plek meer.
Het is van belang dat de gebiedsmakelaar goed zicht heeft/biedt op de behoefte die er is van de bewoners voor deze plek en oever.

WATERKWALITEIT
Voor een goed functionerende biodiverse ecologische oever dient de waterkwaliteit goed te zijn. Een helofytenfilter aan het begin van de gracht biedt goede kansen. Ook uit de huidige aanwezigheid van drijvende waterplanten kan geconcludeerd worden dat het met de waterkwaliteit (al) redelijk gesteld is.

PLEZIERVAART
De Erasmusgracht is een hoofdwatergang. De vaarroute vanuit het centrum naar de Sloterplas zal in de toekomst meer worden gepromoot en naar verwachting bevaren. De vraag is of je met het oog hierop een echt goed functioneren ecologische oever met natuurlijk verloop kan realiseren. Verstoring van de bodem en de golfslag door gemotoriseerd verkeer is niet bevorderlijk.

TYPOLOGIE ‘GRACHTEN’
Vanwege de bijzondere cultuurhistorische waarde van de watergangen in Nieuw-West is de aanleg van aquatische, amfibische en terrestrische zones niet overal wenselijk. De Erasmusgracht valt binnen de profieltypologie ‘Grachten’, wat volgens de ontwerpprincipes van Zuiverende Grachten betekent dat een flauwe oever kan worden aangelegd vóór de bestaande harde oever. Hierbij kan tussen minimaal een kwart en maximaal een derde van de breedte worden beplant (zie illustratie typologie). De beplanting zal voornamelijk bestaan uit ondergedoken en drijvende waterplanten, die bijdragen aan de ecologische en waterzuiverende functie van de gracht.

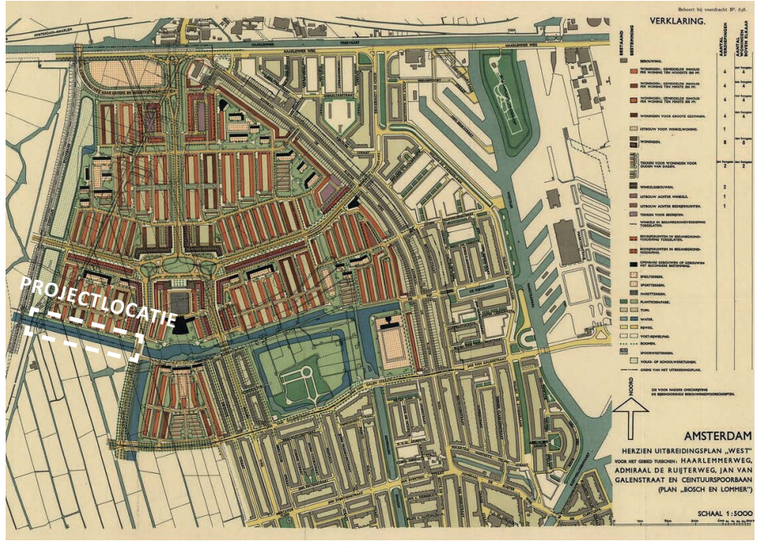

Uitbreidingsplan (AUP) Bos en Lommer, 1935

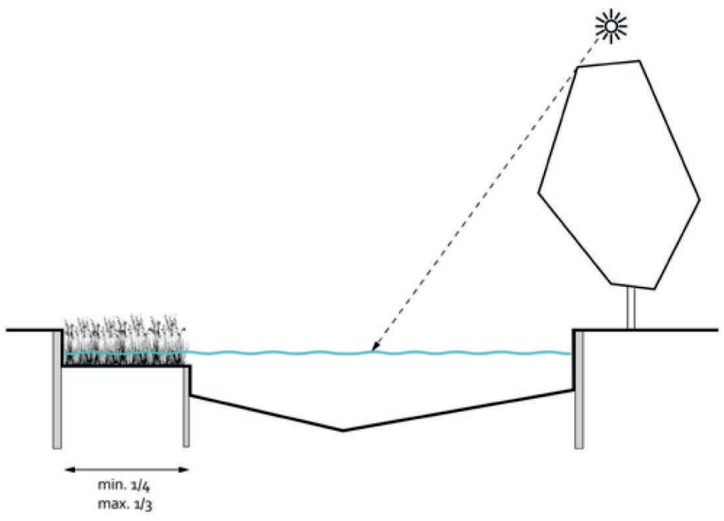

Typologie watergang voor grachten volgens ‘Waterzuiverende grachten Nieuw-West’

SPECIFICATIES KADE EN WATERGANG

LIGGING
De ligging is zonnig.

AFMETINGEN
Watergang is circa 31 meter breed.

BODEM
De bodem is zandig (opspuitzand, kalkrijk), er zijn geen historische vervuilingen bekend.

WATERKWALITEIT
Het water is voedselarm, helder (1,1 m doorzicht) en schoon (visuele eigen waarneming). Zeer gunstige uitgangswaarden.

BEHEER
Deze oever is geen waterkering maar AGV zal wel een Watervergunning moeten afgeven voor het werk. Zij zullen ook het schonen en instandhouden natte doorsnede (legger) op zich nemen. Waternet gaf al eerder aan blij te zijn met het principe van een glooiende oever want dit betekent meer waterberging (breder water) en een substantiële bijdrage aan een biologisch gezond watersysteem.

Impressie huidige situatie oever Erasmusgracht, zomer- en winterbeeld

Impressie huidige situatie oever Erasmusgracht, zomer- en winterbeeld

KARAKTER AANSLUITENDE WATERGANGEN

STRUCTUURKAART

Langs de Erasmusgracht liggen diverse groene gebieden. Zowel bij het Gerbrandypark als het Erasmuspark sluit de gracht aan via een kade met een pad en een grasberm. In de bocht wijkt deze structuur af; hier bevindt zich in plaats daarvan een vlonder langs de gracht.

Aan de noordzijde is de oever gericht op de aangrenzende bebouwing en binnentuinen, die direct aansluiten op de waterkant. Dit biedt aanleiding om in het ontwerp aanleiding om bijzondere elementen toe te voegen.

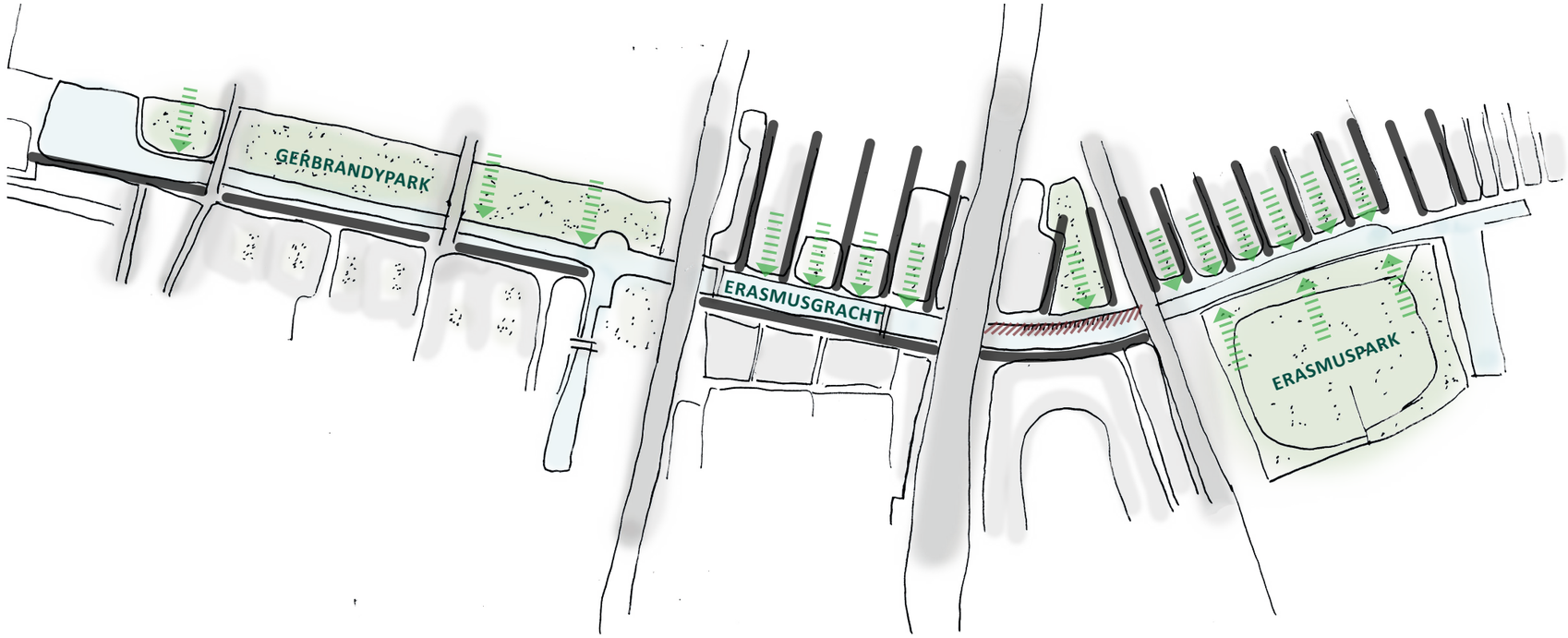

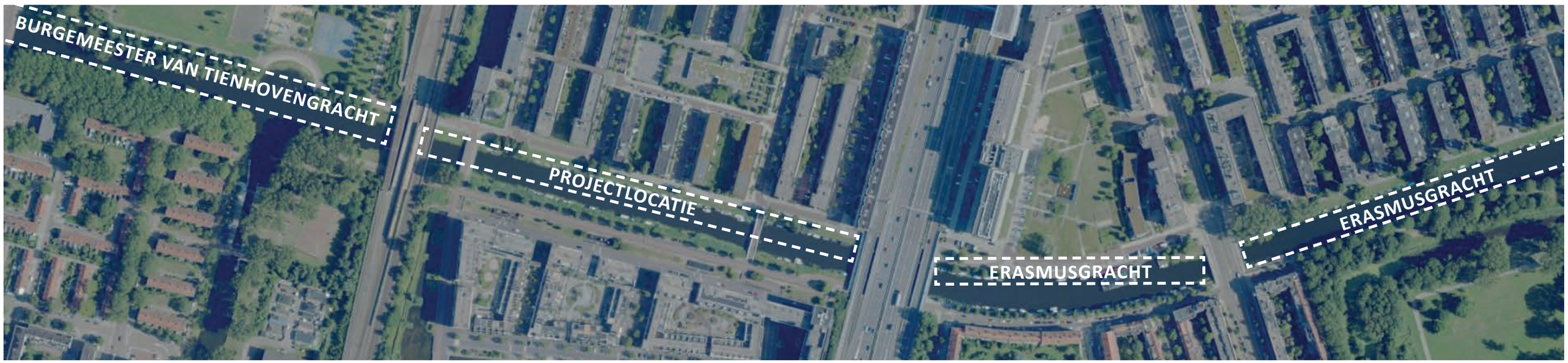

ONTWERP ERASMUSGRACHT

HOOFDDOEL

Waterkwaliteit verbeteren, biodiversiteit vergroten, Recreatief netwerk versterken

- Groene verbinding (in het concept beleidskader Hoofdgroenstructuur- niet vastgesteld).
- Ingrepen aan Noordzijde (zonkant) waar mogelijk.

ACTIES

- Een zuiverend water en oever systeem aanleggen
- Extra biotopen toevoegen in- of voor de bestaande oever
- Toevoegen van extra bomen en heesters op de oever om een aangename recreatieve omgeving te creëren met een afwisseling van zon- en schaduwplekken.
- Behoud van grasrijke delen op de oever om recreatie te faciliteren.

BESTAANDE BIOTOPEN

- Geen tot minimaal aanwezige biotopen

NIEUW TOEGEVOEGDE BIOTOPEN

- (Gedeeltelijk) gras-kruiden-bloemenmengel oid
- Vegetatie van natte ruigtes (4) (Water riet, lisdodde, gele lis, kalmoes, grote egelskop, waterzuring)
- Moerasplanten in diepe wateren (5) (Waterweegbree, zwanebloem)

DOELSOORTEN PER BIOTOOP

- Natte ruigtes: Fuut, meerkoet, kleine karekiet, rietzanger, lepelaar, bittervoorn driedoornige stekelbaars, bosrietzanger, moerasvogel, rietgors
- Moerasplanten: Snoek, ijsvogel, ruisvoorn, zeelt, kroeskarper, blauwe reiger, draadwieren, driehoeksmossel

Impressie huidige situatie Burgemeester van Tienhovengracht

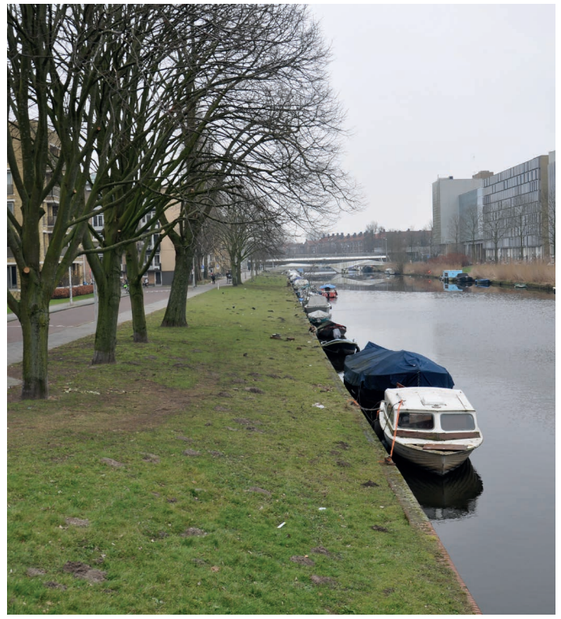

Impressie huidige situatie projectlocatie Erasmusgracht

Impressie huidige situatie vlonder aan Erasmusgracht

Impressie huidige situatie Erasmusgracht bij Erasmuspark

ONTWERP ERASMUSGRACHT - TWEE VARIANTEN

VARIANT 1 *Behoud van herkenbaarheid en eenheid*

In deze variant staat de herkenbaarheid en eenheid van de grachten in Nieuw-West centraal, met respect voor de cultuurhistorische waarde van de karakteristieke kademuren. Het ontwerp sluit aan bij het bestaande schetsontwerp voor de oever ter hoogte van het Gerbrandypark. Binnen dit model wordt, volgens de ontwerpprincipes van Zuiverende Grachten een vooroever gecreëerd, terwijl de bestaande kademuur volledig behouden blijft.

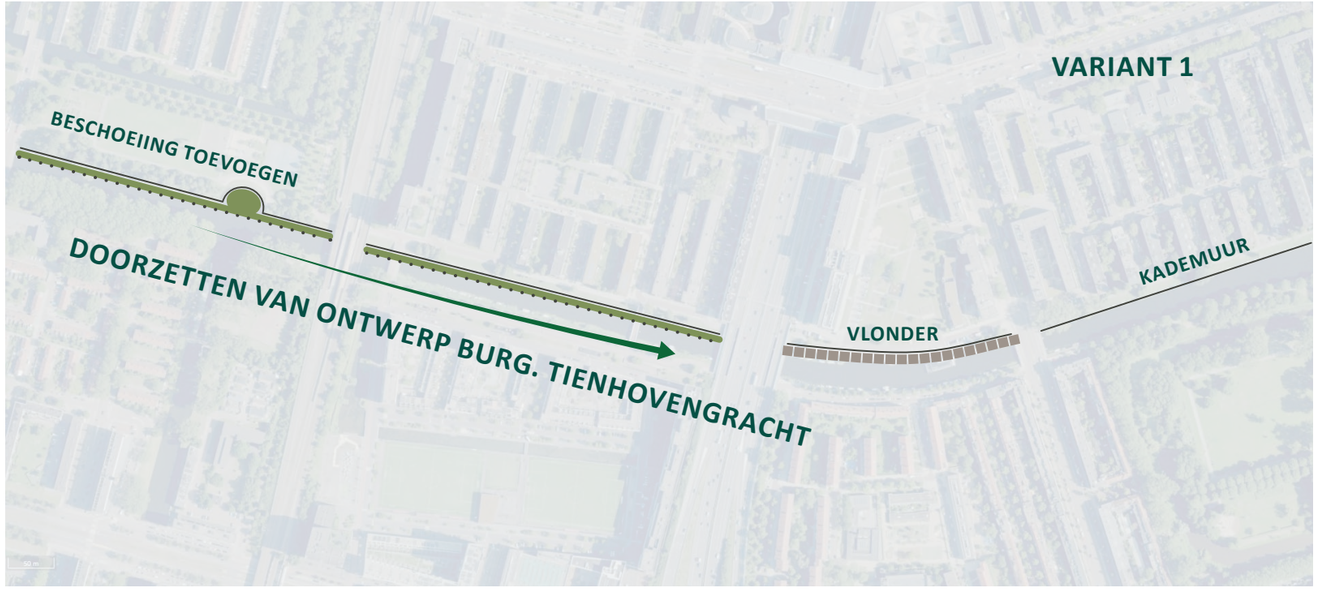

VARIANT 2 *Doorbreken van de kademuur*

In deze variant wordt de kademuur op twee locaties doorbroken om nieuwe ecologische zones te creëren binnen de bestaande oever. Dit omvat de introductie van natte ruigtevegetatie en moerasplanten. Langs de waterkant worden heesters en kleine bomen toegevoegd om de natuurlijke beleving te versterken. De vaarweg blijft in zijn huidige vorm behouden, waarmee de karakteristieke lijn van de kademuur zichtbaar blijft. Voor de muur worden geen waterplanten aangeplant, waardoor de historische structuur van de gracht herkenbaar blijft.

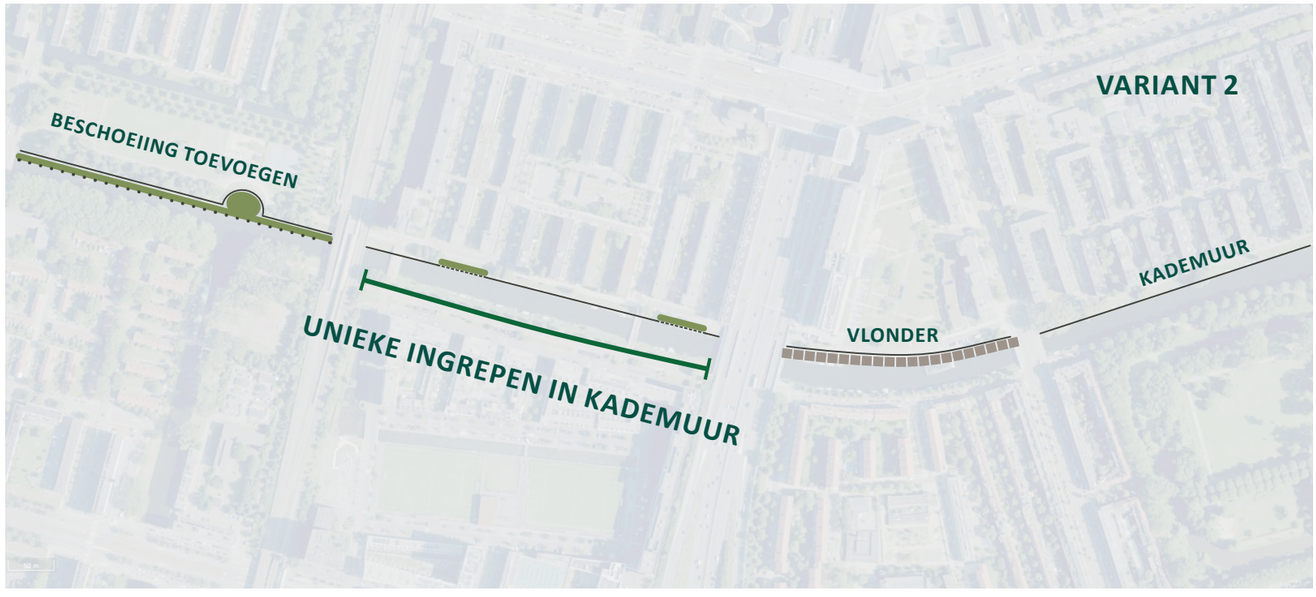

ONTWERP ERASMUSGRACHT - VARIANT 1

ACTIES

- (Natuurvriendelijke) beschoeiing plaatsen
- Toevoegen van nieuwe biotopen: vegetatie van natte ruigtes, moerasplanten in diepe wateren, ondergedoken waterplanten
- Vaarweg wordt versmald
- Bomen worden op oever toegevoegd volgens tekeningen van AUP voor meer schaduw en biodiversiteit op de oever
- Uittreedplanken voor fauna toevoegen

UITGANGSPUNTEN

- Kademuur blijft compleet in tact, beschoeiing weerspiegelt dezelfde belijning van de kademuur

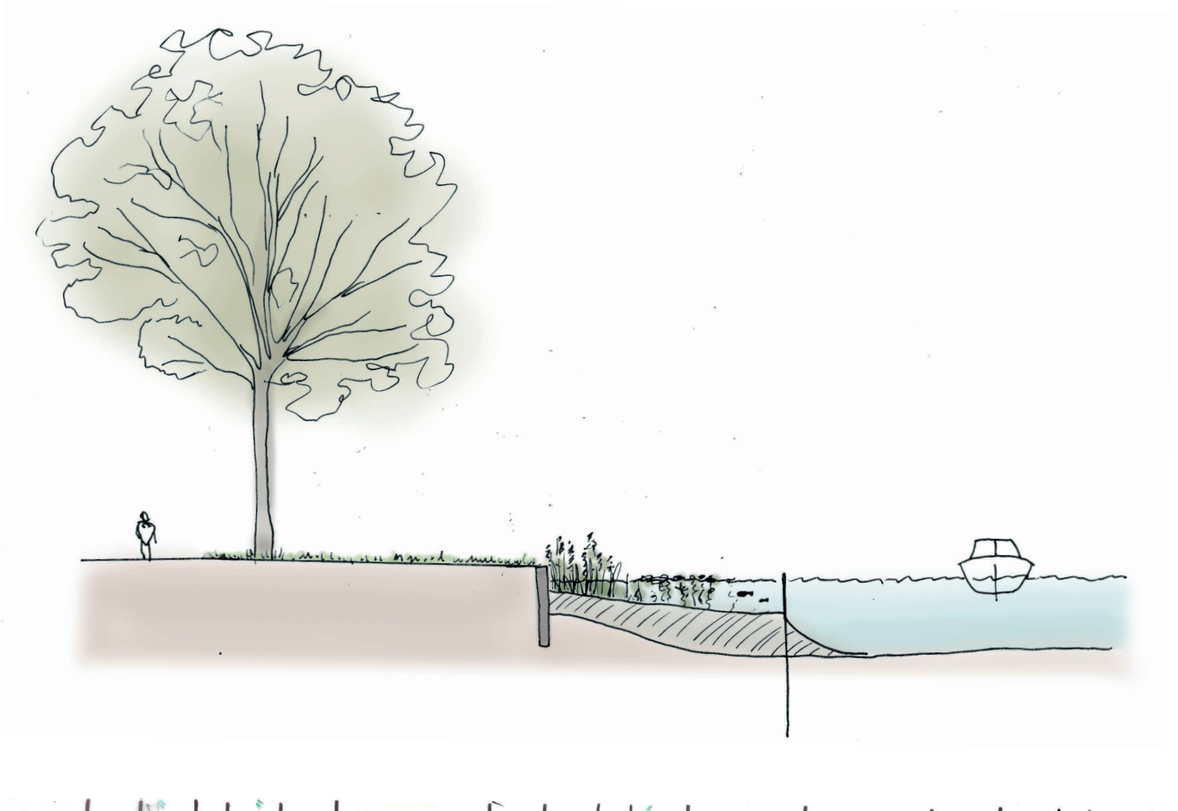

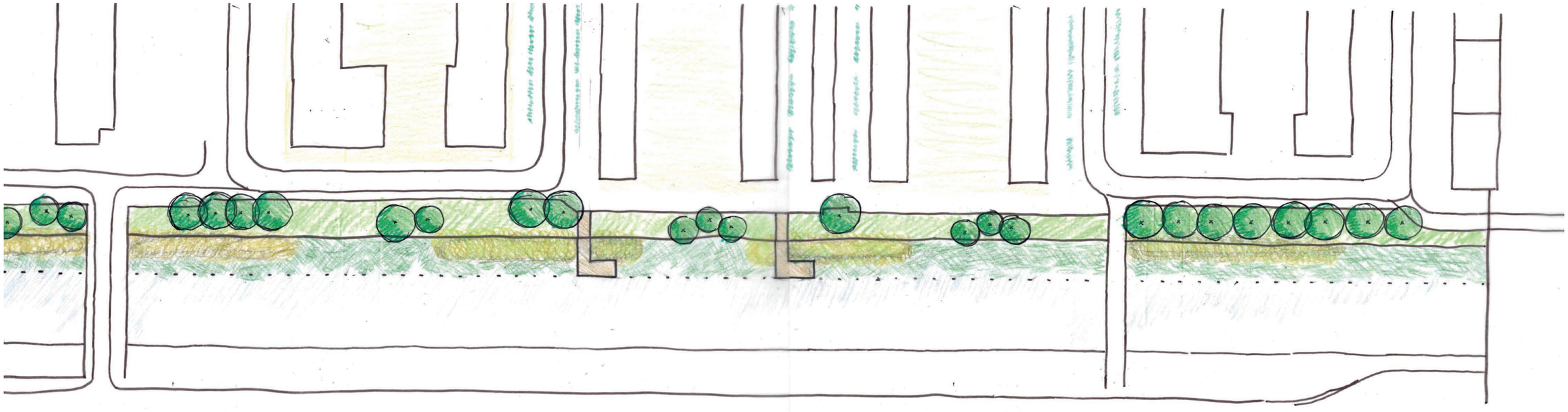

Schetsontwerp Erasmusgracht variant 1

ONTWERP ERASMUSGRACHT - VARIANT 1

ONTWERP ERASMUSGRACHT - VARIANT 2

ACTIES

- Kademuur op twee plaatsen doorbreken
- Toevoegen van nieuwe biotopen in bestaande oever: vegetatie van natte ruigtes, moerasplanten in diepe wateren
- Heesters en kleine bomen toegevoegd langs waterkant

UITGANGSPUNTEN

- Vaarweg blijft behouden volgens huidige situatie
- Lijn van kademuur blijft zichtbaar, geen waterplanten toegevoegd voor de muur

Schetsontwerp Erasmusgracht variant 1

ONTWERP ERASMUSGRACHT - VARIANT 2

INSPIRATIE VLONDERS IN NIEUW-WEST

KARAKTER VLONDERS IN NIEUW WEST

- Hout
- Lage opstaande rand langs waterzijde
- Weinig hekwerken of leuningen

Vlonder Erasmusgracht ter hoogte van restaurant Florya

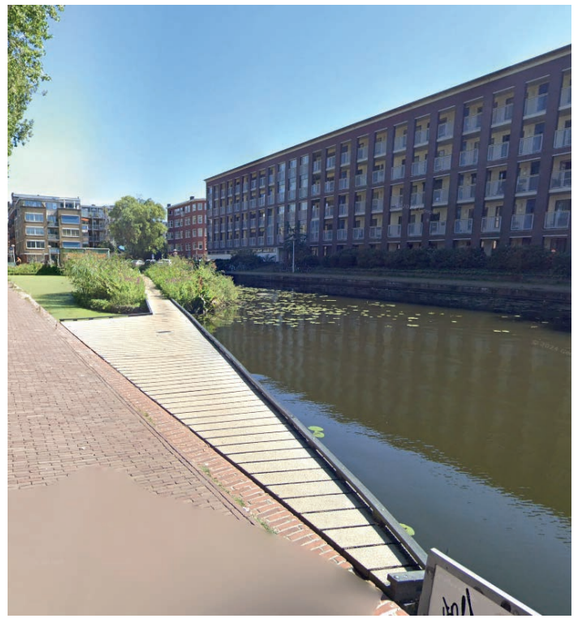

Dorus Theus Brug aan Erasmusgracht

Vlonder Jan de Jonghkade aan Burgemeester van Tienhovengracht

Vlonder natuurspeeltuin Sloterplas

Vlonder P Hans Frankfurthersingel Slotervaart

xxx

xxx

COLOFON

BEZOEKADRES
Copijn Landschapsarchitecten B.V.
Gageldijk 4f
3566 ME UTRECHT

Tel: +31(0)30 26 44 333
info@copijn.nl
www.copijn.nl

© Copijn

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Copijn